

Jan Kochanowski

PIEŚNI

- Podstawowe informacje o lekturze (czas i miejsce akcji, problematyka itd.)
- zagadnienia na maturę i sprawdzian
- quiz sprawdzający wiedzę

PIEŚNI

Jan Kochanowski

Geneza utworu

Pieśni Jana Kochanowskiego pokazują, że autora fascynowała filozofia i lit. starożytna (Horacy). Podobnie jak Horacy, Kochanowski zebrał swoje utwory w księgi: pierwszą-25 Pieśni, drugą- 24. Ukazały się one w 1585, rok po śmierci autora. W tym zbiorze wydawca umieścił również m.in. Pieśń świętojańską o sobótce; Czego chcesz od nas Panie.

Gatunek utworu

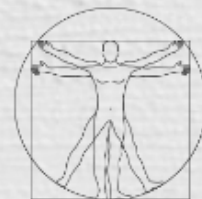
Pieśń jako najstarszy gatunek liryczny

- na początku była wykonywana z akompaniamentem instrumentów, a dopiero później stała się samodzielny utworem literackim
- prosta budowa i podział na strofy
- powtarzający się refren, (rytmizacja)
- klasyczny umiar i prostota

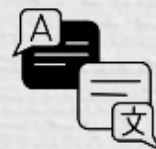
Najważniejsze problemy:

- **manifest renesansowego światopoglądu:** ważne miejsce zajmuje cnota; złoty środek, stoicyzm, afirmacja rzeczywistości
- **inspiracją antykiem:** parafrazowanie twórczości Horacego, postacie mitologiczne przywołane, motywy mitologiczne
- **Powinność patrioty i obywatela-** bycie użytecznym dla wspólnoty
- **autorefleksja**

Najważniejsze pojęcia:

- **cnota-** wywodzące się z antyku; umiejętność godnego i szczęśliwego życia
- **Złoty środek-** zachowanie umiaru we wszystkim; szlachetność, moralną doskonałość, mądrość
- **Stoicyzm-** filozofia ucząca dystansu do kaprysów Fortuny, niepewności losu. Broni przed rozpaczą w nieszczęściu i przesadną radością.

Tematyka

Tematyka Pieśni obejmuje utwory miłosne, biesiadne, refleksyjno-filozoficzne, religijne, obyczajowe, patriotyczno-obywatelskie. Jednak najważniejszy temat to portret człowieka renesansu

PIEŚNI

Jan Kochanowski

Pieśń o spustoszeniu Podola (Pieśń V)

Jest to pieśń patriotyczna, ukazująca wzorzec postawy obywatelskiej. Powstała w czasach kryzysu Rzeczypospolitej: po ucieczce Walezego panowało bezkrólewie, ziemię połud.-wsch. najechali Tatarzy. Według Kochanowskiego przyczyną klęski była słabość państwa. W utworze wyraża niepokój o losy kraju. Pieśń V pełni także funkcje dydaktyczne- miał dotrzeć do sumienia Polaków i zachęcić do działania. Podmiot nakazuje ukaranie najeźdźców. Ponadto krytykuje szlachtę za lekceważenie zagrożenia, a także budzi gniew na niewiernych i wstyd za bierność rodaków oraz napomina rządzących, aby skupili się na dobru ojczyzny, a nie prywatnych sprawach. Na koniec poeta przestrzega przed powtarzaniem błędów z przeszłości.

Czego chcesz od nas, Panie...

Uznawana za pieśń pochwalną, w której ukazana jest miłość Boga do ludzi. W pierwszej zwrotce podmiot zbiorowy zadaje pytanie, w jaki sposób człowiek może odwdziżyć się za dary. Bóg jest obecny we wszystkim co dobre, a świat przez niego stworzony przywodzi na myśl ogród- piękny, pełen ładu i harmonii, stworzony na wzór i podobieństwo Stwórcy.

Serce rośnie, patrząc na te czasy!....

Jest to pieśń filozoficzna, stanowiącą wykładnię humanizmu opartego na wartościach antyku. Wyraża renesansowy optymizm i afirmację życia. Ukazuje postawę człowieka zadowolonego z życia oraz postawę człowieka sfrustrowanego. Starą się przekonać, że źródłem szczęścia jest stoicyzm ponieważ tylko ktoś, kto jest pełen wewnętrznego Spokoju może być całkowicie szczęśliwy. Druga postawa ukazuje zaś człowieka, którego sumienie nie jest czyste- nigdy niebedzie z czegokolwiek zadowolony. Zestawienie tych dwóch postaw pomaga wskazać wartości, jakimi powinniśmy się kierować w życiu.

Pieśń świętojańska o Sobótce

Jest to pieśń ukazująca wieś jako sielankę. Ludzie żyją tam beztrudnie, zajmują się uprawą roli, hodowlą bydła. Na polach uprawia się zboże, w sadach- owoce. Ludzie tańczą, śpiewają, żyją w harmonii z naturą. Gospodarze są szlachetni, uczciwi, cnotliwi. Potrafią odnaleźć złoty środek, umiejętnie korzystają także z różnych przyjemności.

PIEŚNI

Jan Kochanowski

Nie porzucaj nadzieję...

Uznawana za manifest renesansowego optymizmu poety. Wyraża przekonanie, że racjonalne, stoickie podejście do życia oraz akceptacja losu i wyroków boskich może pomóc w osiągnięciu harmonii i spokoju. Podmiot uważa, że nie ma nic stałego, oprócz naprzemienności smutku i radości. Wszelkie sukcesy i niepowodzenia są wyłącznie tymczasowe, a to co posiadamy zawsze może zostać nam odebrane. Świadomość tego pozwala radzić sobie z problemami.

Wy, którzy pospolitą rzeczą władacie.. .

Jest to pieśń, w której podmiotem jest poeta-mentor, pouczający władców, aby dobrze korzystali z władzy. Ma karcący ton proroka. Przesłaniem utworu jest uniwersalna myśl, co potwierdza włączenie Pieśni do Odprawy posłów greckich, gdzie król Priam i rada miasta Troi zastanawia się, co zrobić z Heleną. Oddanie jej posłom greckim oznaczałoby uratowanie Trojan przed wojną, zaś zatrzymanie byłoby ukojeniem osobistych interesów Aleksandra. Wybór musi być więc dokonany między prywatą a dobrem ogólnym.

Chcemy sobie być radzi

Utwór odpowiada na pytanie, jak żyć aby być szczęśliwym. Głównym tematem jest tutaj sztuka życia, czyli wartości, jakimi powinniśmy kierować się w życiu, aby było ono pełne. Żaden człowiek nie jest w stanie przewidzieć jakie jest jego przeznaczenie, dlatego właśnie powinien się z nim pogodzić. Człowiek błądzi, ale są sposoby aby temu zapobiec. Jednym z nich jest stoicyzm, czyli przyjmowanie że spokojem zarówno tych dobrych jak i tych gorszych chwil. W wierszu ukryte są również także epikureizm oraz carpe diem, ponieważ według podmiotu nie warto martwić się rzeczami na które nie ma się wpływu i korzystać w pełni ze wszystkiego co ofiaruje życie. Najważniejsze jest zachowanie złotego środka (równowaga wewnętrzna).

